

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ซึ่งไม่เป็นที่ปรารถนา
อย่างหนึ่งของสังคม แม้จะมีผู้รู้ในแต่ละศาสตร์จะพยายามให้คำจำกัดความของอาชญากรรม
ไปต่างๆ นานา ไม่ว่าจะเป็นการกระทำใดๆ ตามที่ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2500
มาตรา 2 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า 'บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญา ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมาย
ที่ชี้ขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนั้น
จะต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย' หรือ 'เป็นปรากฏการณ์หนึ่งทางสังคมที่เกิดขึ้นโดย
การกระทำของบุคคลซึ่งการกระทำนั้นกฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้าม และถือว่าเป็นความผิด
ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องได้รับการลงโทษ' (ร.ต.ท.ญาณพล ยั่งยืน. การศึกษาทางด้านนิเวศน์
วิทยาเพื่อการวางแผนป้องกันอาชญากรรมในเขตกรุงเทพมหานคร. (กรุงเทพมหานคร :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย:พ.ศ.2525 หน้า 1.) ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่อาจจะ
ให้คำจำกัดความของคำว่าอาชญากรรมอย่างใด อาชญากรรมก็ยังคงเป็นการกระทำที่สังคม
เห็นว่าไม่สมควรและเป็นการละเมิดกฎระเบียบของสังคมที่วางไว้ในรูปของกฎหมาย และมี
การกำหนดโทษไว้ต่อผู้ที่ประกอบอาชญากรรมนั้น

กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบของมนุษย์เกี่ยวกับอาชญากรรม เกิดขึ้นจากความ
สงสัยว่าสาเหตุของอาชญากรรมเกิดจากอะไร เพื่อที่จะหาหนทางป้องกัน แก้ไขปัญหา

อาชญากรรมให้หมดไปจากสังคมมนุษย์ หรืออย่างน้อย ให้ลดลงมาอยู่ในระดับที่สังคมมนุษย์
 ยอมรับได้ นักคิดหลายท่านได้พยายามอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรมว่าเกิดจาก
 ปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน อันได้แก่ ปัจจัยด้านกายภาพ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านจิตใจ
 หรือปัจจัยทางด้านชีววิทยา ที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรม ในอดีต มนุษย์เราเคยคิดว่า
 อาชญากรรมสามารถถ่ายทอดได้ทางพันธุกรรม อาชญากรรมเกิดขึ้นได้เพราะการเรียนรู้
 และอาชญากรรมเกิดขึ้นได้ เพราะความต้องการทางจิตใจของอาชญากรเองที่จะประกอบ
 อาชญากรรม แต่ไม่ว่าเวลาจะผ่านไปนานเพียงใด หรือความรู้ที่ได้เกี่ยวกับอาชญาวิทยา
 จะเพิ่มพูนขึ้นมากเพียงไร 'อาชญากรรม' ก็ยังคงเป็นปรากฏการณ์ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่ในทุก
 สังคมมนุษย์และมีแนวโน้มที่จะวิวัฒนาการขึ้นเรื่อยๆ ตามความรุดหน้าของเทคโนโลยี ตาม
 ความซับซ้อนของสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป และแม้ว่ามนุษย์จะพยายามพัฒนาองค์กรต่างๆ
 หรือพัฒนาความรู้ในเชิงอาชญาวิทยา เพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้กระทำผิดให้กลับตัว
 กลับใจ แต่ก็มีบ่อยครั้ง ที่ผู้กระทำผิด หรืออาชญากรกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก หรือ
 แม้ว่าจะมีการให้การศึกษ การอบรมบ่มนิสัย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยทางสังคม
 ไม่ว่าจะโดยกระบวนการทางสังคม เช่น ศาสนา หรือการศึกษา เราก็พบในบางครั้งว่า
 บุคคลซึ่งเกิดมาในครอบครัวที่อบอุ่นได้รับการยอมรับในสังคม กลับประกอบอาชญากรรม ซึ่ง
 บางครั้งมีความรุนแรงยิ่งกว่าที่คนทั่วไปจะคาดคิดได้ กระทั่งปัจจุบัน นักสังคมวิทยา และนัก
 อาชญาวิทยา รวมทั้งผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องในรูปแบบใดก็ตาม
 ต่างยอมรับว่า 'อาชญากรรม' เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ในทางที่สังคมไม่ต้องการ แต่ไม่
 สามารถกำจัดให้หมดไปจากสังคมมนุษย์ได้

การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในลักษณะของสัตว์สังคม ซึ่งไม่สามารถดำรงชีพอยู่อย่าง
 โดดเดี่ยวได้โดยลำพัง ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาอันเนื่องมาจาก
 การแย่งอาหาร การทะเลาะเบาะแว้ง เรื่องที่ทำกิน ฯลฯ เป็นเหตุให้มนุษย์เริ่ม ที่จะพัฒนา
 หาทางที่จะกำหนดให้เกิดความสงบเรียบร้อยต่อสังคมโดยส่วนรวม ออกมา ซึ่งการออกกฎ

ข้อบังคับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบรรทัดฐานทางสังคม หรือการลงโทษต่อร่างกาย ย่อมเป็นการกระทำที่เหมาะสมต่อผู้ที่ละเมิดต่อกฎกติกาต่างๆ ในสังคมนั้น ซึ่งต่อมาก็ได้พัฒนาการมาเป็นกฎหมายต่างๆ ดังที่สังคมมนุษย์ในปัจจุบันได้ใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติทางสังคมสืบต่อกันมา

แม้ว่าอาชญากรรมจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีความเหมาะสมทางปัจจัยหลายๆ อย่าง ประกอบกันให้เกิดเป็นอาชญากรรม และมีคำอธิบายถึงสาเหตุ ตลอดจนถึงแนวทางป้องกันอาชญากรรม มากมาย แต่ในเชิงกายภาพ โดยเฉพาะทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรม นั้น การศึกษาหาถึงความสัมพันธ์ ระหว่างสองสิ่งนี้ ยังมีน้อยมาก จนแทบกล่าวได้ว่า สังคมมนุษย์มองข้ามปัจจัยทางกายภาพที่มีผลต่อการเกิดอาชญากรรมไปแล้ว ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมือง เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนป้องกันอาชญากรรมในเขตชุมชนจึงน่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันแก้ไขปัญหาสังคม ในส่วนของอาชญากรรมได้บ้างไม่มากก็น้อย

สำหรับประเทศไทย แม้ว่ากรุงเทพมหานครจะเป็นเมืองที่มีลำดับศักดิ์ ในระดับ 'มหานคร' เพียง เมืองเดียวก็ตาม แต่ก็มีแนวโน้มที่จะเห็นได้ว่า นโยบายการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคให้เป็นฐานเศรษฐกิจและฐานการจ้างงานหลักของแต่ละภาค ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 นั้น ความต้องการของรัฐ คือมุ่งให้เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค มีความเจริญทัดเทียมกับกรุงเทพมหานคร ซึ่งหากพิจารณาความเป็น 'มหานคร' ของกรุงเทพมหานครแล้ว จะเห็นว่า การพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งของกรุงเทพมหานครเองนั้นได้ม่อนทำลายตัวเองโดยแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ ของปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาการจราจร ปัญหามลพิษ หรือแม้กระทั่งปัญหาอาชญากรรม จากการที่แนวโน้มการพัฒนาประเทศ ที่ต้องการให้เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค เป็นตัวเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวมจึงเห็นแนวโน้มได้ว่า สภาพปัญหา

ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากการพัฒนานั้นน่าจะเทียบเคียง หรือมีส่วนคล้ายคลึงกับปัญหาที่ กรุงเทพมหานครประสบอยู่ในปัจจุบันได้ และเพื่อเป็นการหาหนทางในการป้องกันหรือจำกัด ปัญหาให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้นั้น การศึกษาปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร จึง น่าจะเป็นหนทางที่ดีในการที่จะหาแนวทางต่างๆ เพื่อกำหนดทิศทางหรือวิธีการในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นต่อเมืองต่างๆ รวมทั้งกรุงเทพมหานครเองด้วย

จากสถิติคดีอาชญากรรมบางประเภท (ศูนย์ข้อมูลสนเทศ กรมตำรวจ ข้อมูล อาชญากรรม มกราคม พ.ศ. 2533-พฤศจิกายน พ.ศ. 2536) นับแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2533 ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2536 พบว่าอาชญากรรมส่วนใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งปริมาณคดีที่เกิดขึ้นหากเรียงจากปริมาณสูงสุด 20 หน่วยรับคำร้องทุกข์แรก จาก ทั้งหมด 1,182 หน่วยรับคำร้องทุกข์ซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย หากจำแนก ตามประเภทคดีแล้ว พบว่าสถานีตำรวจนครบาลจำนวนหลายคดี มีสถิติการเกิดอาชญากรรม สูงสุด ติดอันดับ 20 หน่วยรับคำร้องทุกข์แรกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ อันได้แก่ ลักทรัพย์, รับของโจร, โจรกรรมรถจักรยานยนต์, วิ่งราวทรัพย์ และชิงทรัพย์นั้น คดีประเภทดังกล่าวกรุงเทพมหานคร อันมีสถานีตำรวจ นครบาลเป็นหน่วยรับคำร้องทุกข์ ติดอันดับการเกิดคดีประเภทดังกล่าวในอันดับสูงสุด 20 อันดับแรกมากกว่าสถานีตำรวจอื่นๆ ซึ่งตั้งกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ จาก สถิติดังกล่าวแสดงน่าจะแสดงให้เห็นได้ว่าในความเป็น 'มหานคร' ของกรุงเทพมหานครนี้ น่าจะมีความสัมพันธ์บางอย่างระหว่างความแออัดทางด้านพื้นที่ อันประกอบด้วย ความ หลากหลายทางสภาพแวดล้อมต่างๆ กับการเกิดอาชญากรรมบางประเภทซึ่งควรที่จะทำการ ศึกษาหาความสัมพันธ์ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมต่อไป

จากสถิติคดีอาชญากรรมที่น่าสนใจของกองบัญชาการตำรวจนครบาลระหว่างปี พ.ศ. 2533 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2536 หากพิจารณาถึงคดีโจรกรรมรถยนต์ จะพบว่า คดี

โจรกรรมรถยนต์ จากเดิมซึ่งเกิดถึง 1,529 คดี ในปี พ.ศ.2533 แต่เมื่อถึงปี พ.ศ. 2534 จะเห็นว่าคดีดังกล่าวลดลงเหลือเพียง 736 คดี ซึ่งลดลงถึงร้อยละ 51 สำหรับสาเหตุที่คดีโจรกรรมรถยนต์ได้ลดลงอย่างมาก น่าจะมาจากช่วงปี พ.ศ.2534 นั้น มาตรการอันเด็ดขาดได้แก่ การวิสามัญฆาตกรรม ได้ถูกนำมาใช้กับผู้ประกอบการโจรกรรมรถยนต์ เป็นผลให้คดีโจรกรรมรถยนต์ลดลงอย่างมาก แต่หากพิจารณาสถิติในปี พ.ศ.2536 เมื่อมาตรการเด็ดขาดมิได้ถูกนำมาใช้ ปรากฏว่าคดีโจรกรรมรถยนต์ ในเขตรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ก็ได้เพิ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า มาตรการต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้ถูกนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ดีมาตรการที่ฝ่ายต่างๆ ได้นำมาปฏิบัตินั้น ดูเสมือนว่าจะเป็นการแก้ไขที่ไม่ตรงกับประเด็นของปัญหาเท่าใดนัก ซึ่งหากยังหาหนทางในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรมไม่ได้แล้ว ในอนาคตข้างหน้า ปัญหาอาชญากรรมอาจ เป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่จะกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศไทยก็เป็นได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษาเรื่อง 'การศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมือง เพื่อเป็นแนวทางวางแผนป้องกันอาชญากรรมในเขตชุมชน' น่าจะเป็นหนทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองรวมถึงผู้ที่สนใจเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมได้

ขอบเขตการศึกษา

เนื่องจากการวิจัยในเรื่องนี้ เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรม ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยจึงขอกำหนดขอบเขตการศึกษาออกเป็นส่วนๆ ได้ดังนี้ คือ

1. ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่ศึกษากำหนดขอบเขตตามเขตอำนาจการสอบสวน ซึ่งกรมตำรวจได้กำหนดไว้เป็นหลักโดยพื้นที่ศึกษาอยู่ในเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร และอยู่ในเขตอำนาจการสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน ซึ่งสังกัดกับกองบังคับการตำรวจนครบาลธนบุรี กองบัญชาการตำรวจนครบาล

2. ขอบเขตเวลาของสถิติอาชญากรรมที่นำมาศึกษา

จะใช้ระยะเวลาการศึกษาของข้อมูลสถิติการเกิดคดีอาญาในรอบ 3 ปี โดยเริ่มจากวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2536 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2538

3. เนื้อหาการศึกษา

ทำการศึกษาตามประเภทคดีต่างๆซึ่งกำหนดไว้ตามที่ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2500 ได้บัญญัติไว้ โดยพิจารณาจากสถิติคดีอาญาซึ่งได้รวบรวมไว้ในฐานความผิดดังต่อไปนี้

- 3.1 ความผิดฐานลักทรัพย์
- 3.2 ความผิดฐานลักทรัพย์รถยนต์
- 3.3 ความผิดฐานลักทรัพย์รถจักรยานยนต์
- 3.4 ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์
- 3.5 ความผิดฐานชิงทรัพย์
- 3.6 ความผิดฐานปล้นทรัพย์
- 3.7 ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาจากข้อมูลที่ได้มีการเก็บรวบรวมไว้แล้ว เช่น ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ ลักษณะด้านกายภาพ ข้อมูลด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนถึงจำนวนและประเภทของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น
2. ศึกษาจากสภาพพื้นที่ศึกษา โดยการสำรวจและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง
3. ใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมที่เกิดขึ้น กับสภาพแวดล้อม
4. การนำเสนอผลการศึกษา จะอยู่ในรูปของการพรรณนา ใช้แผนที่ แผนภูมิ และตารางประกอบการอธิบาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประเภทของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา ตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา
2. เพื่อศึกษาและจัดองค์ประกอบสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ของชุมชนเมืองที่สัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรม
3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการเกิดอาชญากรรม ในแต่ละประเภทขององค์ประกอบสภาพแวดล้อมเมือง
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางป้องกันการเกิดอาชญากรรม อันมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมภายในชุมชนเมือง

นิยามศัพท์

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพของการใช้ที่ดินที่เป็นอยู่ในแต่ละพื้นที่ ซึ่งแตกต่างกันออกไปตามประเภทการใช้ที่ดิน เช่น ย่านที่พักอาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม สถานที่ราชการ สถานศึกษา สาธารณูปโภค คลังสินค้า ที่ว่าง และสาธารณสถาน รวมถึงการลักษณะเฉพาะในรายละเอียดซึ่งเป็นรูปธรรม และปรากฏอยู่บนการใช้ที่ดินแต่ละประเภท เช่น ย่านที่พักอาศัยอาจจำแนกเป็นหมู่บ้านจัดสรร บ้านเดี่ยว คอนโดมิเนียม หรือย่านพาณิชยกรรม อาจจำแนกเป็น ตลาดนัด ศูนย์การค้า ตลาดสด หรือสาธารณสถาน อาจจำแนกเป็น สวนสาธารณะ สะพานลอย ลานจอดรถ ถนน เป็นต้น
2. อาชญากรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นข้อห้าม และถือว่าเป็นการทำความผิดที่มีโทษทางอาญา
3. ค่าว่าคดี และอาชญากรรม ให้มีความหมายเดียวกัน
4. การวางแผนป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การเตรียมการที่จะแก้ไขเมื่อเกิดอาชญากรรม และการเตรียมการเพื่อป้องกันการเกิดอาชญากรรมในสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่างๆ
5. อักษรย่อที่ใช้

บช.น.	หมายถึง กองบัญชาการตำรวจนครบาล
บก.อก.	หมายถึง กองบังคับการอำนวยการ
บก.น. เหนือ	หมายถึง กองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครเหนือ
บก.น. ใต้	หมายถึง กองบังคับการตำรวจนครบาลพระนครใต้
บก.น. ธนฯ	หมายถึง กองบังคับการตำรวจนครบาลธนบุรี
บก.จร.	หมายถึง กองบังคับการตำรวจจราจร
บก.สปพ.	หมายถึง กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ
กก.สค.	หมายถึง กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน
สน.	หมายถึง สถานีตำรวจนครบาล

หมายเหตุ แต่ละ สน. นับเป็นหนึ่งหน่วยรับคำร้องทุกข์